

การวิจัยในชั้นเรียน

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา

ความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อวงการวิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากครูจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน การพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน การเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการเรียน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบาทดั้งเดิมของครูที่มีความเชี่ยวชาญ และสนใจเรื่องการสอนโดยเน้นเนื้อหาสาระของบทเรียน จึงทุ่มเทการศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล ทฤษฎี ที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร มากกว่าการศึกษาวิธีการพัฒนาหรือปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลงานของอาจารย์ส่วนใหญ่จึงเป็นผลงานหนังสือ ตำรา บทความหรือเอกสารทางวิชาการมากกว่าผลงานวิจัย

ปัจจุบัน การวิจัยมีบทบาทเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขยายตัวทางการศึกษา ที่เปิดระดับการศึกษาถึงชั้นปริญญาโทและปริญญาเอกในประเทศไทย ทำให้มีการเรียนการสอนระเบียบวิธีวิจัย ตลอดจนการกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา จึงมีผู้รู้วิธีการทำวิจัยเพิ่มขึ้น ที่สำคัญคือการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการ หรือ การเลื่อนระดับของผู้อยู่ในสายวิชาชีพทางการศึกษา มีข้อกำหนดให้ส่งผลงานวิชาการและงานวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณา ผู้ที่อยู่ในแวดวงการศึกษาจึงต้องหันมาสนใจเรื่องของการวิจัยเพิ่มขึ้น ประกอบกับการที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการส่งเสริมการวิจัยในมาตรา ๒๔ ดังนี้

มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้

....(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งความสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

ด้วยปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ครูอาจารย์ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้วิจัย เพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาการสอน การเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research) ในความหมายกว้างหมายถึงการแสวงหาความรู้โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพ การออกแบบการวิจัยเชิงทดลอง กึ่งทดลอง หรือการวิจัยแบบผสมผสาน

การวิจัยปฏิบัติการทางการศึกษา (Action Research in Education) หมายถึงการค้นคว้าหาคำตอบที่เชื่อมโยงทฤษฎีทางการศึกษาสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา โดยการคิดสะท้อน (Reflective Thinking) การสอนของครู มีลักษณะสำคัญคือ เป็นปรับปรุงการปฏิบัติงานการศึกษา เป็นการเพิ่มพลังความสามารถของครู และเป็นความก้าวหน้าในวิชาชีพทางการศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หมายถึงการสืบสอบเชิงธรรมชาติ (Natural Inquiry) จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน การเรียนรู้ หรือ พฤติกรรมผู้เรียน โดยที่ครูเป็นผู้วิจัยในสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ มีผู้เรียน ผู้บริหารหรือ ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวิจัยด้วย

Patricia Cross (อ้างถึงใน Bruce Kochis, nd. www.evergreen.edu) ผู้ซึ่งบุกเบิกการวิจัยในชั้นเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เน้นย้ำว่า “การวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างจากการวิจัยทางการศึกษาแบบดั้งเดิม ในเรื่องจุดมุ่งหมายของการวิจัย และการออกแบบการวิจัย” โดยที่การวิจัยแบบดั้งเดิมส่วนใหญ่นำไปสู่การสรุปในภาพกว้าง เนื่องจากตัวแปรบางตัวได้ถูกสกัดออกไป ผลการวิจัยจึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียนได้

การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการสืบสอบเชิงธรรมชาติที่ต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ที่ละเอียดถี่ถ้วน ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระของวิชา การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน มีจุดเน้นที่หลากหลายเชื่อมโยงกัน และเป็นรูปธรรม

ลักษณะสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน

ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนมีจุดเด่นที่แตกต่างจากการวิจัยอื่น ๆ ดังนี้

๑. ครูเป็นผู้วิจัยเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่วงการวิชาชีพครู
๒. ผลการวิจัยสามารถแก้ปัญหาผู้เรียนได้ทันเวลา และตรงจุด
๓. การวิจัยช่วยเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ
๔. การเพิ่มศักยภาพการคิดสะท้อน(Reflective Thinking) ของครูต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
๕. การเพิ่มพลังความเป็นครูในวงการการศึกษา
๖. การเปิดโอกาสให้ครูก้าวหน้าทางวิชาการ
๗. การพัฒนา และทดสอบการแก้ปัญหาในชั้นเรียน
๘. การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเรื่องการเรียนการสอน และทางแก้ปัญหา
๙. การนำเสนอข้อค้นพบและการรับฟังข้อเสนอแนะจากกลุ่มครู
๑๐. การวิจัยและพัฒนาเป็นวงจร (Cycle) เพื่อให้ข้อค้นพบสมบูรณ์ขึ้น

โดยที่จุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการเขียนรายงานการวิจัยจึงขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าจะนำผลวิจัยไปทำอะไร แต่ลักษณะของการวิจัยต้องสอดคล้องตามที่ได้กล่าวแล้ว

การดำเนินการวิจัย

ผู้ที่ไม่เคยชินกับการวิจัยมักจะมองการวิจัยเป็นสิ่งที่ยาก ต้องใช้เวลาในการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การออกแบบวิจัย การสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย การใช้สถิติในการวิเคราะห์ การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่ยั่งยืนจึงขอเสนอแนะแนวทางที่เริ่มจากการฝึกวิจัยไปจนถึงการวิจัยที่มีลำดับขั้นตอนยุ่งยากขึ้น โดยพิจารณาวัตถุประสงค์และผลวิจัยที่จะนำไปใช้

การเริ่มต้นการวิจัย

สำหรับผู้ที่ไม่มีความรู้ประสบการณ์การวิจัยในชั้นเรียนมาก่อนจะเริ่มการวิจัยได้โดยการย้อนนึกถึงประสบการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนหรือในสถานศึกษา และกำหนดขอบเขตของการวิจัยหรือปรับปรุงก่อนตามความสนใจที่อยากจะค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องนั้น

๑. กำหนดหัวข้อของการวิจัย

หัวข้อการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องของการปรับปรุง พัฒนางานในวงการศึกษาวิชาชีพครู เช่นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ครูอยากได้คำตอบว่า การจัดหลักสูตรอย่างไรจึงสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ควรมีรูปแบบการเรียนการสอนใดที่จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียน จะมีวิธีการพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนให้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้อย่างไร มีวิธีการเพิ่มสัมฤทธิ์ผลการเรียนของ ผู้เรียนได้อย่างไร และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ แบบใดเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตหัวข้อที่สนใจแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

๑.๑ ด้านผู้เรียน ขอบเขตที่ค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับผู้เรียนแยกเป็นด้านย่อยๆ อีกได้คือ

๑) เรื่องการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอาจเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยอยากได้คำตอบว่าทำไมนักเรียนคนนี้หรือกลุ่มนี้จึงมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูง มีปัจจัยอะไรบ้างที่เสริมความสามารถในการเรียนของผู้เรียนในทางตรงกันข้ามอาจารย์อาจเกิดข้อสงสัยว่า ทำไมผู้เรียนคนนี้หรือกลุ่มนี้จึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ตำราวิชาเดียวที่อาจารย์สอนหรือตำราทุกวิชา มีปัจจัยใดที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนต่ำ

ทำไมผู้เรียนจึงไม่ตั้งใจเรียน ไม่ยอมทำแบบฝึกหัด ไม่ยอมส่งงาน มีปัญหาอะไร ผู้เรียนต้องการอะไร ทำไมจึงไม่ยอมพูดในชั้นเรียน หรือไม่ยอมทำงานกลุ่มกับเพื่อน

๒) เรื่องพฤติกรรมผู้เรียน อาจารย์อาจสนใจแก้ปัญหาพฤติกรรมผู้เรียนที่ชอบแกล้งเพื่อน เกเรชอบทะเลาะวิวาท ชกต่อยกับเพื่อน พฤติกรรมที่เป็นปฏิปักษ์กับอาจารย์ การเข้าชั้นเรียนสาย

การปฏิเสธการเรียนรู้ การหนีเรียน การติดเกมส์ การไม่เข้าห้องเรียนการแอบหนีไปสูบบุหรี่ในห้องน้ำ การประพฤติผิดระเบียบของโรงเรียน การพูดจาก้าวร้าว การไม่ช่วยเหลืองานของโรงเรียน

๑.๒ ด้านวิธีการสอน ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสอน อาจารย์อาจจะสนใจว่าการสอนแบบใดที่ผู้เรียนพึงพอใจ การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนพัฒนาด้านใดบ้าง ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบใด การสอนแบบใดที่ผู้เรียนอยากเรียนและเรียนได้ผลดีที่สุด การสอนที่ให้แบบฝึกเป็นรายบุคคลกับแบบฝึกเป็นกลุ่ม จะทำให้ผู้เรียน เรียนรู้แตกต่างกันหรือไม่การใช้สื่อแบบใดจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ทำอย่างไรผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียน การเปรียบเทียบการสอนแบบการให้อิสระในการเลือกหัวข้อการเรียนตามลำดับก่อนหลังตามความสนใจของผู้เรียนกับการสอนปกติ หรือผล การสอนแบบต่างๆ ที่ครูทดลองใช้

๑.๓ ด้านผู้สอน อาจารย์อาจสนใจว่าผู้เรียนต้องการการสอนที่มีคุณลักษณะอย่างไร ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างไร พฤติกรรมแบบใดของอาจารย์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ อย่างดีที่สุด อาจารย์ผู้สอนดีเด่นต้องมีพฤติกรรมอย่างไร ผู้เรียนชอบให้ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างไร ผู้เรียนต้องการให้ผู้สอนดูแลอย่างไรนอกชั้นเรียน

๑.๔ ด้านแหล่งเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการต่างๆ สำหรับด้านนี้ อาจารย์ควรมีคำถาม ปัญหา หรือข้อที่อาจารย์อยากทราบว่าแหล่งเรียนรู้ประเภทใด กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน การใช้วัสดุ อุปกรณ์ประกอบการสอนแบบใด จึงทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างดี การจัดกิจกรรม หรือโครงการมีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียนหรือไม่ การจัดตารางเรียนช่วงเช้าและบ่ายมีผล ต่อพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์หรือไม่ การศึกษาแหล่งเรียนรู้มีปัญหาอุปสรรค และได้ผลดี ต่อการเรียนรู้หรือไม่ เมื่ออาจารย์สำรวจความสนใจของตนเองได้แล้วว่าอยู่ในขอบเขตใด ก็ลองพิจารณา ลึกลงไปแต่ละด้านว่ามีข้อมูลมีความรู้ และมีความสนใจจริงหรือไม่ เลือกเรื่องที่สนใจ อยากได้คำตอบ หรือแนวทางแก้ไขปัญหาย่างแท้จริง อาจารย์ต้องแน่ใจ **๒ ประการ คือ**

๑. หาเหตุผลที่จะทำ คือ เป็นปัญหาที่สำคัญ จำเป็นต้องได้คำตอบ มีเวลาที่จะทำ ผลจะเป็น ประโยชน์ต่อลูกศิษย์ และวงการวิชาชีพครู

๒. ความชัดเจนของหัวข้อ อาจารย์ต้องพิจารณาว่าหัวข้อกว้างไป หรือแคบไป พอที่จะศึกษาได้ ในกำหนดเวลาของท่าน

๒. การฝึกสังเกตและบันทึก

ผู้เริ่มวิจัย ต้องฝึกฝนการสังเกต และการจดบันทึกโดยเริ่มจากเหตุการณ์ประจำวันในชั้นเรียน ผู้วิจัยฝึกการจดง่าย ๆ ทุกวันหลักจากเลิกการสอน

ตัวอย่าง วันนี้สังเกตเห็นนายพันพร นั่งหลับในชั้นเรียน ครูได้เดินไปปลุก เพื่อน ๆ ในชั้นเรียน หัวเราะชอบใจ ครูไม่ได้ดูนักเรียนที่หัวเราะ และไม่ดูพันพรที่หลับอยู่

การสะท้อนความคิดของครูในวันนี้ ครูน่าจะให้พันพรมมาพบตอนเลิกเรียนแล้ว เพื่อคุยกันถึงสาเหตุการหลับในชั้นเรียน อีกประการหนึ่ง ครูน่าจะหาหนังสือมาอ่านที่เกี่ยวกับเรื่องเด็กหลับในห้องเรียน หรือคุยกับอาจารย์ท่านใดดี ต้องไปถามเพื่อนอาจารย์

ทำไมเมื่อครูเดินไปปลุกพันพร เพื่อนๆ ในชั้นเรียนหัวเราะ ครูน่าจะดูนักเรียนที่หัวเราะหรือเปล่านั้นเป็นมารยาทที่ไม่ดี แต่ครูไม่ได้สอนผู้เรียนเมื่อสถานการณ์นั้นเกิดขึ้น

ครูควรฝึกการสังเกต และจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ทุกวัน เพื่อให้เคยชินกับการมองสถานการณ์ หรือผู้เรียนอย่างวิเคราะห์ทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ ต้องพยายามคิดสะท้อน เพื่อหาเหตุผล หรือวิธีการตลอดจนทฤษฎีทางการศึกษา

๓. วางแผนการทำวิจัย

หลักจากการฝึกสังเกต จดบันทึกข้อมูลได้ระยะหนึ่งผู้วิจัยจะค่อยๆ เคยชินกับการวิเคราะห์ และการเขียนจนแน่ใจว่าอาจารย์สนใจจริงในเรื่องที่อาจารย์มักจะสังเกตและจดบันทึกเรื่องได้มากกว่าเรื่องอื่น อาจารย์คงคิดว่าสิ่งที่อาจารย์จะทำนั้นเป็นแนวคิดใหม่ที่ตอบคำถามของอาจารย์หรือเปล่า และจะพัฒนาไปอย่างไร

การศึกษาของอาจารย์จะเป็นที่จุดใด มีขอบเขตเพียงใด และใช้เวลาในการศึกษาเท่าใด

ตัวอย่างแผนการวิจัย การวิจัยในชั้นเรียนอย่างง่ายๆ เริ่มต้นดังนี้

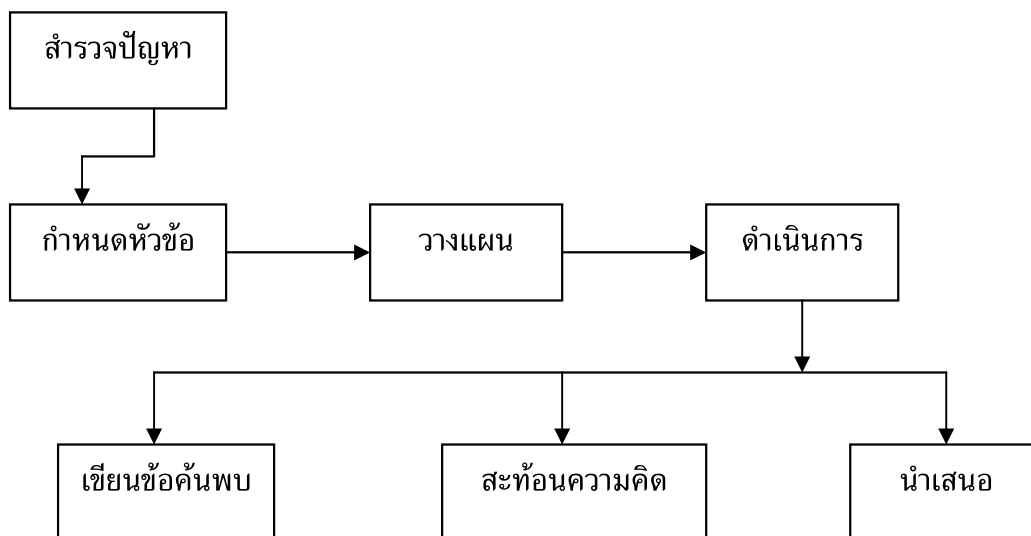
๑. เดือนแรก ซึ่งอาจจะเริ่มเดือนพฤษภาคม ในภาคเรียนที่ ๑ หรือเดือนพฤศจิกายน ในภาคเรียนที่ ๒ เริ่มสำรวจข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ทะเบียน ระเบียบสะสม ลักษณะของผู้เรียน คะแนนเฉลี่ยที่ผ่านมา ตารางเรียน ห้องเรียน ป้ายประกาศ สิ่งแวดล้อมรอบห้องเรียน ลักษณะการเรียนการสอนของอาจารย์ พฤติกรรมของผู้เรียน อาจารย์ใช้การสำรวจนี้เป็นการกำหนดความสนใจของอาจารย์ และยืนยันความคิดของอาจารย์

๒. เดือนที่ ๒ หลังจากสำรวจสภาพหรือปัญหาในชั้นเรียนของอาจารย์แล้ว ให้จับประเด็นที่อาจารย์คิดว่าสำคัญที่สุดเขียนอธิบายในเรื่องนั้นว่าเป็นปัญหาอย่างไร น่าสนใจเพียงใด มีประโยชน์ในการวิจัยเพียงใด มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่จะใช้เวลาศึกษาในเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด

๓. เดือนที่ ๓ ตั้งคำถามที่ต้องการอยากรู้มากที่สุด เพื่อให้แน่ใจว่า อยากรู้จริงๆ จะมีข้อมูลอยู่ที่ใดบ้าง นักเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลและมีส่วนร่วมในการศึกษาครั้งนี้อย่างไร จะทำอะไรกับข้อมูลที่ได้

๔. เดือนที่ ๔ พิจารณาว่าเมื่อศึกษาเบื้องต้นเรียนรู้อะไรบ้าง ทบทวนประเด็นที่สังเกตไว้ใน ๓ เดือนที่ผ่านมา จะศึกษาทฤษฎีทางการศึกษาเพิ่มเติมเพียงใด จะปรึกษาใคร แน่ใจว่าทำเรื่องนั้นจริง

๕. เดือนที่ ๕ กำหนดแผนการทำวิจัยให้ชัดเจน เช่น จะต้องทำแบบเรียนใหม่หรือไม่ ใช้เวลาทำนานเท่าใด จะเริ่มทดลองเมื่อใด เวลาที่ทำนั้นเหมาะสมหรือไม่ เช่นการเก็บข้อมูลใกล้สอบปลายภาค อาจไม่สะดวกหรือการทดลองสอนโดยวิธีการใด หากใช้เพียงครั้งเดียวอาจจะสรุปไม่ได้ ควรจะใช้การสังเกตด้วยตนเองหรือให้ใครสังเกต แผนควรกำหนดให้ชัดเจน ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ ลำดับการวิจัยในชั้นเรียน

๖. เดือนที่ ๖ เลือกช่วงเวลาที่วิจัยอย่างเหมาะสมเช่น ควรเลือกการสังเกต หลังจากเปิดภาคการศึกษาได้ประมาณ ๑ เดือน ที่ผู้เรียนต้องไม่มีการสอบหรือไม่มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร กีฬาสี ที่ทำให้การสังเกตหรือการทดลองบทเรียนในชั้นเรียนไม่สามารถทำได้

๗. เดือนที่ ๗ เขียนข้อค้นพบที่ได้ และเขียนสะท้อนความคิด ที่ได้จากข้อค้นพบการเขียนให้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่าจะนำข้อเขียนไปทำอะไร กรณีที่นำข้อเขียนนำเสนอในวงวิชาชีพครูอาจนำเสนอในรูปของบทความที่มีหัวข้อ มีวัตถุประสงค์วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อค้นพบ ความคิดสะท้อนจากข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะ

กรณีที่จะนำเสนอเป็นผลงานเพื่อขอเลื่อนระดับ วิธีการเขียนจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของหน่วยงานซึ่งส่วนใหญ่ ใช้รูปแบบของการวิจัยทั่วไป

หมายเหตุ ตัวอย่างระยะเวลาอาจจะเลื่อนได้เหลือเพียง ๓ เดือน ตั้งแต่สำรวจปัญหา จนถึงการนำเสนอทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหัวข้อและการออกแบบการวิจัยของผู้นั้น

๔. การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัย จะต้องพิจารณาว่าจะเก็บข้อมูลประเภทใด จึงตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้ได้แหล่งข้อมูลมาจากไหน จะได้กรอบคำถามอย่างไรจึงช่วยให้คิดวิเคราะห์ได้ถูกต้อง

การเก็บข้อมูลได้แล้ว ท่านเรียนรู้อะไรใหม่จากข้อมูลที่ได้ ผลจากการเรียนรู้ให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนของท่านหรือสำหรับวงวิชาชีพครูอย่างไร

ท่านมีหลักทางการศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลท่านวิจัยได้หรือไม่ สิ่งท่านพบเป็นการปิดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติหรือเปล่า

๕. การเขียนข้อค้นพบ

บางที่การวิจัยที่ดูเหมือนยากเมื่อดำเนินไปแล้วก็ดูไม่ยาก กลับเป็นผลจากการวิจัยที่ผู้วิจัยไม่ทราบว่าจะเริ่มต้นอย่างไร และจะเขียนอย่างไร

ดังที่ได้กล่าวแล้ว หากเป็นการเพิ่มพูนข้อคิดเห็น ความรู้ที่ประมวลได้ จากปฏิบัติการของอาจารย์ ก็อาจเขียนในรูปของการอธิบายปรากฏการณ์ตามแผนการวิจัยของอาจารย์

๖. การสะท้อนความคิด

ลักษณะเด่นของการวิจัยในชั้นเรียน คือการสะท้อนความคิดที่ได้จากข้อค้นพบ ความคิดที่ได้ อาจเป็นการนำเสนอหลักการใหม่ทางการศึกษา ดังนั้นท่านจะต้องฝึกฝนการสะท้อนความคิดให้ชัดเจนในผลงานของท่าน

๗. การขยายผลการวิจัยสู่ชุมชนนักปฏิบัติ

การวิจัยในชั้นเรียนจะไม่ครบถ้วนหากไม่มีการนำเสนอข้อค้นพบในวงการศึกษาครู แต่ละหมวดสาระการเรียนรู้ ดังนั้นโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนจะต้องจัดเวทีให้อาจารย์ได้เสนอผลการวิจัย และช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้อาจารย์ได้พัฒนาข้อค้นพบให้ดีขึ้น

๘. การศึกษากรณีตัวอย่าง

การวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์โดยวิธีการศึกษากรณีตัวอย่างได้มาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนซึ่งการเก็บเรื่องราวเป็นลักษณะ “เรื่องเล่าของครู ที่มีการทำแบบฟอร์มของกระบวนการธรรมชาติ โดยวิเคราะห์และเขียน” นักการศึกษาชื่อว่า (Compoy, Renee., 2005:5) เรื่องเล่าที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ครูสามารถใช้เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอนของครูและนักเรียนที่ครูสอนดังกรณีตัวอย่าง

การตัดสินใจของครู ดัดแปลงจาก หน้า ๑-๒ (Compoy, Renee., 2005:2)

เรื่องที่ ๑ เด็กหญิงมะลิ เป็นเด็กที่มีวุฒิภาวะด้อยกว่าเด็กคนอื่นๆ ในชั้นเรียนประถมปีที่ ๑ แต่ก็เรียนไปได้เรื่อยๆ วันหนึ่ง คุณแม่ของเด็กหญิงมะลิมาพบและบอกว่าเธอกำลังจะแต่งงานใหม่ คุณพ่อของเด็กหญิงมะลิเสียชีวิตตั้งแต่เธอยังอยู่ในครรภ์ คุณแม่เลี้ยงดูเธอมาจนในปีนี้ได้ตัดสินใจแต่งงาน ดูเหมือนคุณพ่อใหม่เอ็นดูเมตตาตามะลิอย่างดี

หลังจากนั้นมา เด็กหญิงมะลิ มักนั่งเหม่อลอยในชั้นเรียน ไม่ทำการบ้าน ไม่สนใจเรียน หยุกหยิก ไม่อยู่เป็นที่ ครูถามว่าเป็นอะไร มะลิบอกว่า “น้องชายป่วย กำลังจะตายหนูเลยทำอะไรไม่ได้” ครูต้องหาคำตอบให้ได้ว่าจริงหรือไม่ ครูกำลังคิดว่าจะลงโทษหนูมะลิด้วยวิธีการใดดี จะตีสักกับทฤษฎีนักการศึกษาไทย เช่นท่านเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรีกล่าวไว้ว่า “ไม่เรียว มีโทษมากกว่ามีคุณ” จะให้หนูมะลิคัด ๑๐๐ จบว่า “หนูจะตั้งใจเรียน” ก็อาจจะไม่ได้ผล แต่ทฤษฎีการเรียนรู้บอกว่าให้ทำซ้ำๆ บ่อยๆ จะเกิด

การเรียนรู้เอง ครูเลยซักงๆ กับทฤษฎีต่างๆ ที่จะนำมาปฏิบัติในชั้นเรียน จะยังไม่ตัดสินใจที่จะลงโทษ หรือจัดการกับหนูมะลิอย่างไร ตอนเย็นครูก็เดินไปส่งเด็กหญิงมะลิ พบคุณพ่อคนใหม่ของหนูมะลิ ก็ถามว่า ลูกขายน้องของหนูมะลิป่วยเป็นอะไรคะ คุณพ่อทำหน้า “มะลิยังไม่มีน้องครับ” ฝ่ายหนูมะลิ หัวเราะชอบใจบอกชอบใจ ไม่รู้สิว่าตัวเองทำผิดอะไร ครูชักเตี๊ยะตบๆ ทำไมตัวแค่นี้พูดปดเป็นเรื่องเป็นราว พรุ่งนี้จะต้องทำโทษให้เช็ดหน้า

คุณครูกลับมาตั้งทบทวนทฤษฎีพัฒนาการเด็กที่เรียนมาว่า “เด็กจะมีจินตนาการสูง บางครั้งก็จะคิดฝันในเรื่องต่างๆ ไปเอง” เด็กที่ต้องปรับตัวกับครอบครัว หรือกำลังรู้สึกว่าตนเองไม่มีความปลอดภัย มันคง ตามทฤษฎีของมาสโลว์ก็เป็นไปได้ที่จะทำให้เด็กเกิดความไม่มั่นคงในชีวิต มีผลกระทบต่อจิตใจ และพฤติกรรมของเด็กได้

ครูจึงได้เรียนรู้จากมะลิ ว่าการตัดสินใจลงโทษนักเรียนควรมีการคิดสะท้อนกลับให้ดีกว่าจะตัดสินใจสรุปพฤติกรรมของผู้เรียน

คุณค่าของการศึกษากรณีตัวอย่าง อยู่ที่ครูได้คิดใคร่ครวญหรือคิดสะท้อน (Reflective Thinking) ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถหาข้อสรุปในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

เรื่องที่ ๒ (ดัดแปลงจาก E-mail)

เด็กชายทองดี นักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๓ ที่ครูนิศยาเป็นครูประจำชั้นเป็นเด็กที่เหม่อลอย ไม่สนใจเรียน ชอบวิ่งแกลเพื่อน ครูนิศยาสังเกตพฤติกรรมของเด็กชายทองดี ที่เพื่อน ๆ มักจะมาฟ้องเธอ บ่อย ๆ ว่า ชอบแกล้งผลักรถเพื่อน แย่งของเล่น และแหย่เพื่อนบ่อย ๆ

เธอเขียน F สีแดงตัวโตบนกระดานสอบกลางภาคของเด็กชายทองดี นึกสมน้ำหน้าที่ไม่ตั้งใจเรียนแล้วยังแกลอีก แต่ธรรมชาติของการเป็นครู เธออยากรู้ว่าเด็กคนนี้มีพฤติกรรมอย่างนี้มาตั้งแต่เมื่อใด และครูประจำชั้น ป.๑ ป.๒ ได้วิจารณ์หรือแก้ปัญหาอะไรมาบ้าง เธอจึงกลับไปดูทะเบียนสมุดประจำตัวของนักเรียนพบว่า ป.๑ ครูประจำชั้นเขียนไว้ว่า เด็กชายทองดี เรียบร้อยตั้งใจเรียนและผลการเรียนอยู่ในระดับดีมาก ครูประจำชั้น ป.๒ เขียนไว้ว่า เด็กชายทองดี เรียบร้อยตั้งใจเรียน ร่าเริง อหิยาศัยดี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตอนภาคปลายเขียนไว้ว่า คุณแม่ของทองดีป่วยเป็นมะเร็ง และเสียชีวิตลง

ครูนิศยารู้สึกตกใจที่ได้ข้อมูลเช่นนั้น จึงเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่โดยดูแลเอาใจใส่ พุดจาให้กำลังใจ เด็กชายทองดีมากขึ้น ผลคือ เด็กชายทองดี ตั้งใจเรียน ผลการเรียนดีขึ้น เมื่อจบชั้นประถมศึกษาไป ก็สามารถไปเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีชื่อเสียงต่อมาอีกไม่นาน เด็กชายทองดี ก็ส่งจดหมายมาขอบคุณครูว่าครูเป็นครูที่ดีที่สุดที่เขาพบมา บัดนี้เขาสำเร็จการศึกษาเป็นนายแพทย์ ครูนิศยาดีใจมาก และรู้สึกขอบคุณเด็กชายทองดีที่ทำให้ครูเรียนรู้ที่จะเป็นครูที่ดีได้สมบูรณ์ขึ้น

๙. การแก้ไขปัญหานี้ในชั้นเรียน

ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนมีความหลากหลายแตกต่างกัน อาจารย์ผู้สอนอาจจะคิดหาวิธีการตามที่ครูเห็นว่าเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ธรรมชาติของวิชาที่สอน และปัญหาที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างการเก็บข้อมูลและการแก้ไขพฤติกรรมการเข้าห้องเรียนช้า

อาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สังเกตว่ามีนักเรียนเกินกว่า ๑๐ คน มักจะเข้าห้องเรียนช้าเสมอ ตั้งแต่เข้าห้องช้า ๕ นาที ไปจนเกือบ ๒๐ นาที ในคาบการสอน ๕๐ นาที

อาจารย์เห็นว่า การเข้าห้องเรียนช้า เป็นปัญหาต่อผู้เรียนที่จะไม่ได้รับประโยชน์ในการเรียน แล้วยังเป็นปัญหาต่อส่วนรวม ที่รบกวนสมาธิของผู้เรียน และทำให้ผู้สอนต้องชะงักไปด้วย จึงคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยที่ เมื่ออาจารย์เข้าชั้นเรียน อาจารย์ได้กะเวลาการเปลี่ยนชั้นเรียนของนักเรียน ๕ นาทีแล้ว จึงเริ่มด้วยการแจกใบงานให้เฉพาะนักเรียนที่มา คนละ ๑ แผ่น อาจารย์บอกให้นักเรียนเขียนศัพท์ ๕ คำ ให้นักเรียนที่มาเวลาในชั้นเรียน เขียนตามคำบอกโดยอาจารย์บอกนักเรียนว่าให้เขียนไปตามที่ได้ยิน และไม่หักคะแนนหากเขียนศัพท์ผิด วัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้ผ่านตา เมื่อนักเรียนเข้ามาช้า ไม่ทันเขียนคำที่ ๑ อาจารย์จะทำเครื่องหมายผิดไว้ตามช่องที่ทำไว้ในใบงาน ส่วนคนที่เข้าไม่ทันทั้ง ๕ คำ อาจารย์จะขีดผิดไว้ในใบที่แจกให้นักเรียนที่มาช้า ดังตัวอย่างแบบฟอร์มสำหรับบันทึกการมาช้าของ

ผู้เรียนตามกิจกรรมที่อาจารย์ดำเนินในใบงาน ๕ นาทีแรก และเก็บสะสมใบบันทึก ผู้เรียนก็จะปรับตัวเองให้มาเร็วขึ้น เพื่อให้ทำงานในใบงานได้

ตัวอย่าง

ใบงาน....	
วันที่.....	
ชื่อ.....	
๑.....
๒.....
๓.....
๔
๕

ใบบันทึกการเข้าชั้นเรียนและคำที่เขียนถูก												
จำนวนคำที่เขียน												
ชื่อ.....												
ครั้งที่	คำ						คำที่ถูก					
	๕	๔	๓	๒	๑	๐	๕	๔	๓	๒	๑	๐
๑												
๒												
๓												
๔												
๕												

ข้อสังเกต

๑. อาจารย์ไม่ดูว่าหรือตำหนิที่นักเรียนเข้าชั้นช้า อาจารย์จะสอนตามปกติทุกอย่าง
๒. อาจารย์เก็บระเบียบการเข้าชั้นเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อดูพฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงหรือมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น
๓. อาจารย์พบปะพูดคุยเป็นรายบุคคลหากเห็นว่ามีพฤติกรรมเข้าห้องเรียนช้าเป็นประจำ
๔. กิจกรรมที่อาจารย์ทำในใบงานจะเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมของบทเรียน อาจเป็นการให้คัดลายมือที่สวยงาม การให้คำจำกัดความของศัพท์ หรือการอธิบายอื่นๆ
๕. จากการใช้กิจกรรมนี้อาจารย์พบว่าแก้ไขพฤติกรรมการเข้าห้องเรียนช้าได้โดยไม่ต้องดูว่า หรือบอกให้แก้ไขพฤติกรรม และสิ่งที่เป็นผลดีในวิธีการนี้คือการทำให้นักเรียนสนใจเรื่องที่จะเรียนเพิ่มขึ้น มีคำศัพท์ที่ผ่านสายตาผู้เรียนที่อาจทำให้นักเรียนสะกดคำถูก และเข้าใจความหมายของเรื่องเรียนมากขึ้น

จากตัวอย่างดังกล่าวก็สามารถนำมาเป็นการวิจัยในชั้นเรียนได้ว่าอาจารย์แก้ปัญหาผู้เรียนอย่างไร ผู้เรียนปรับพฤติกรรมหรือไม่ มีความคิดสะท้อนในเรื่องดังกล่าวอย่างไร

สรุป

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการสืบสอบเชิงธรรมชาติ (Natural Inquiry) ซึ่งพึงพิงเนื้อหาสาระของรายวิชาที่จะสอน โดยอาจารย์เป็นผู้วิจัย งานที่อาจารย์ปฏิบัติอยู่ในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการสอน การเรียนรู้ และผู้เรียนอันนำไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ผู้วิจัยจะเลือกวิธีการรายงานตามรูปแบบที่สถาบันที่เกี่ยวข้องกำหนดหรือเลือกการเขียนข้อค้นพบตามสภาพธรรมชาติขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการวิจัยว่าทำให้ใครอ่าน แต่การวิจัยในชั้นเรียนต้องมีลักษณะสำคัญคือ ผลการวิจัยเป็นการเพิ่มความรู้และประสิทธิภาพการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียน ความคิดสะท้อนในการวิจัยตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงการครู

บรรณานุกรม

- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (๒๕๔๔). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์, บรรณาธิการ. (๒๕๔๖). การเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา ภูเกียรติ, สมศรี เพชรยิ้ม, บรรณาธิการ. (๒๕๔๖). ครูและนักเรียนสาธิตจุฬาเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัย. กรุงเทพฯ: เพอร์ฟอรมอาร์ต.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (๒๕๔๔). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สรชัย พิศาลบุตร. (๒๕๔๗). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- ลัมมา รณิตย์. (๒๕๔๖). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้: จากประสบการณ์สู่ปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- Campoy, Renee. (2005). **Learning and Teaching Research-based Methods**. Boston: Pearson Education.
- Merter, Craig. (2006). **Action Research: Teachers as Researchers in the Classroom**. London: Sage.
- Kauchak, Donald P. and Eggen, Paul D. (2003). **Case Study Analysis in the Classroom**. London: Sage.
- <http://trochim.humasn.cornell.edu/kb/dedind.html>
- <http://www.madison.k12.wi.us/sod/car/carstartingpoints.html>
- <http://www.madison.k12.wi.us/sod/car/carhomepage.html>

